

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 23.7.2020 r.
COM(2020) 329 final

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

**Nowe podejście do strategii morskiej na rzecz Oceanu Atlantyckiego – plan działania na
rzecz Oceanu Atlantyckiego 2.0**

*Zaktualizowany plan działania na rzecz zrównoważonej, odpornej i konkurencyjnej
niebieskiej gospodarki w regionie Oceanu Atlantyckiego Unii Europejskiej*

{SWD(2020) 140 final}

SPIS TREŚCI

1.	WPROWADZENIE	2
2.	WSPÓLNA WIZJA ZRÓWNOWAŻONEJ, ODPORNEJ I KONKURENCYJNEJ NIEBIESKIEJ GOSPODARKI NA UNIJNYM OBSZARZE OCEANU ATLANTYCKIEGO 3	
3.	FILARY	4
	FILAR I: PORTY JAKO BRAMY I OŚRODKI NIEBIESKIEJ GOSPODARKI.....	4
	Cel 1: Porty jako bramy dla handlu w obrębie Atlantyku.....	5
	Cel 2: Porty jako katalizatory działalności gospodarczej.....	5
	FILAR II: PRZYSZŁOŚCIOWE „NIEBIESKIE” UMIEJĘTNOŚCI ORAZ WIEDZA NA TEMAT OCEANÓW.....	6
	Cel 3: Edukacja o wysokiej jakości, szkolenie i uczenie się przez całe życie	6
	Cel 4: Wiedza na temat oceanów	6
	FILAR III: ENERGIA Z MORSKICH ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH	8
	Cel 5: Promowanie neutralności emisyjnej dzięki energii z morskich źródeł odnawialnych	8
	FILAR IV: ZDROWY OCEAN I ODPORNE WYBRZEŻA	9
	Cel 6: Większa odporność wybrzeży	10
	Cel 7: Walka z zanieczyszczeniem morza	11
4.	ZARZĄDZANIE PLANEM DZIAŁANIA	12
	4.1. KOORDYNACJA	12
	4.2. WDRAŻANIE I SPRAWOZDAWCZOŚĆ	12
	4.3. URUCHAMIANIE ŚRODKÓW ORAZ FINANSOWANIE	13
5.	SZERSZE POWIĄZANIA I BREXIT.....	14
6.	WNIOSEK	15

1. WPROWADZENIE

Strategię morską na rzecz obszaru Oceanu Atlantyckiego¹ przyjęto w 2011 r. w celu wspierania zrównoważonego rozwoju niebieskiej gospodarki w państwach członkowskich UE leżących nad Atlantykiem. W 2013 r. Komisja Europejska zaproponowała plan działania na rzecz Oceanu Atlantyckiego² mający na celu wdrożenie tej strategii. W celu nadania nowego impetu zrównoważonej gospodarce morskiej, która może tworzyć miejsca pracy, nadszedł czas na aktualizację priorytetów współpracy regionalnej – po konsultacjach z zainteresowanymi stronami – aby wnieść wkład w odbudowę Europy po bezprecedensowym kryzysie społeczno-gospodarczym wywołanym obecną pandemią COVID-19.

W 2017 r. wartość dodana brutto wygenerowana przez niebieską gospodarkę w rejonie Oceanu Atlantyckiego wyniosła 73,4 mld EUR, a zatrudnienie – 1,29 mln osób. Ten największy w UE basen morski odpowiada za 36 % wartości dodanej brutto niebieskiej gospodarki UE. Oczekuje się, że na skutek obecnego kryzysu ucierpi kilka sektorów niebieskiej gospodarki w rejonie Oceanu Atlantyckiego, w szczególności turystyka przybrzeżna i morska, która jest największym sektorem niebieskiej gospodarki w rejonie Atlantyku, generując wartość dodaną brutto w wysokości 27 mld EUR i miejsca pracy dla 0,76 mln osób.

W odpowiedzi na kryzys COVID-19 Komisja Europejska przyjęła już szereg środków. Przede wszystkim, aby pomóc naprawić szkody gospodarcze i społeczne spowodowane pandemią koronawirusa, zapoczątkować ożywienie gospodarcze w Europie oraz chronić i tworzyć miejsca pracy, w dniu 27 maja Komisja Europejska przedstawiła wniosek w sprawie kompleksowego planu odbudowy. Aby proces tej odbudowy przebiegał w sposób zrównoważony, równy, solidarny i sprawiedliwy we wszystkich państwach członkowskich, Komisja Europejska zaproponowała utworzenie nowego narzędzia służącego odbudowie – Next Generation EU³ – o wartości 750 mld EUR. Ma ono stanowić integralną część skutecznego, nowoczesnego i odnowionego długoterminowego budżetu UE.

Działania UE na rzecz odbudowy koncentrują się na koncepcji zrównoważonego rozwoju, która jest podstawą Europejskiego Zielonego Ładu⁴, przyjętego przez Komisję Europejską w grudniu 2019 r. Ten ambitny pakiet środków ma na celu uczynienie Europy pierwszym neutralnym dla klimatu kontynentem do 2050 r. oraz poprawę zdrowia naszej planety, jej mieszkańców i gospodarki.

W ramach Europejskiego Zielonego Ładu podkreśla się centralną rolę niebieskiej gospodarki jako kluczowego wektora, który umożliwi osiągnięcie tych celów. W coraz większym stopniu uznaje się rolę, jaką oceany odgrywają w łagodzeniu zmiany klimatu i przystosowaniu się do niej. Niebieska gospodarka może przyczynić się do czystej transformacji energetycznej zwłaszcza poprzez wykorzystanie rosnących możliwości pozyskiwania energii z morskich źródeł odnawialnych oraz bardziej zrównoważone sposoby gospodarowania obszarami morskimi.

Ponadto ten sektor może przyczynić się do łagodzenia zmiany klimatu dzięki promowaniu rozwiązań opartych na zasobach przyrody oraz poprawie wykorzystania zasobów wodnych i morskich, na przykład dzięki promowaniu produkcji i wykorzystania nowych źródeł białka,

¹ COM(2011) 782 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/ALL/?uri=CELEX:52011DC0782>

² COM(2013) 279 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?qid=1395674057421&uri=CELEX:52013DC0279>

³ COM(2020) 456 final.

⁴ COM(2019) 640 final.

co mogłoby złagodzić presję na grunty rolne. W tym celu Komisja Europejska przyjęła w dniu 20 maja nową unijną strategię na rzecz bioróżnorodności 2030⁵ – stanowiącą zasadniczy element europejskiego zielonego ładu – aby chronić przyrodę i odwrócić proces degradacji ekosystemów. Jednocześnie Komisja Europejska przyjęła również strategię „od pola do stołu”⁶ na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego środowisku systemu żywnościowego.

Ponadto w ramach działań na rzecz odbudowy UE przyjęła również wytyczne polityczne dotyczące turystyki, aby wszystkim Europejczykom zapewnić relaksujący i – co najważniejsze – bezpieczny sezon turystyczny. Jednocześnie w komunikacie „Turystyka i transport w roku 2020 i w dalszej przyszłości” podkreślono znaczenie ochrony i odnowy lądowego i morskiego kapitału naturalnego Europy zgodnie ze strategicznym podejściem do zrównoważonej niebieskiej i zielonej gospodarki.

Niniejszy zmieniony plan działania stanowi wkład w wysiłki na rzecz odbudowy niebieskiej gospodarki, koncentrując się na kluczowych sektorach, które łączą możliwości w zakresie zrównoważonej transformacji i duży potencjał tworzenia miejsc pracy w atlantyckich społecznościach nadbrzeżnych. Np. oprócz promowania zrównoważonej turystyki przybrzeżnej znaczne możliwości zatrudnienia w rejonie Oceanu Atlantyckiego oferuje przejście na odnawialne źródła energii. Ekologiczny transport morski i innowacyjna działalność portowa, które proponuje się w niniejszym planie działania, przyczynią się do zmniejszenia śladu węglowego i śladu środowiskowego UE.

Plan działania jest wynikiem długiego procesu, który został zainicjowany przeglądem śródkresowym⁷ opublikowanym w 2018 r. i był kontynuowany w ramach oddolnych konsultacji⁸ z zainteresowanymi stronami i z państwami członkowskimi rejonu Oceanu Atlantyckiego. Jak wynika ze sprawozdania śródkresowego, w wyniku realizacji planu działania na rzecz Oceanu Atlantyckiego powstało ponad 1 200 nowych projektów morskich, a inwestycje, głównie ze środków UE, wyniosły niemal 6 mld EUR. Podkreślono w nim również potrzebę wprowadzenia ulepszeń dotyczących tematycznego ukierunkowania planu i struktury zarządzania nim oraz opracowania ram monitorowania.

2. WSPÓLNA WIZJA ZRÓWNOWAŻONEJ, ODPORNEJ I KONKURENCYJNEJ NIEBIESKIEJ GOSPODARKI NA UNIJNYM OBSZARZE OCEANU ATLANTYCKIEGO

Celem tego zmienionego planu działania na rzecz Oceanu Atlantyckiego 2.0 jest uwolnienie potencjału niebieskiej gospodarki w obszarze Oceanu Atlantyckiego i jednoczesna ochrona ekosystemów morskich oraz wkład w przystosowanie się do zmiany klimatu i łagodzenie jej. Cel ten jest zgodny z globalnymi zobowiązaniami na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz w pełni uwzględniono go w priorytetach politycznych Komisji Europejskiej na lata 2019–2024, zwłaszcza takich jak Europejski Zielony Ład, gospodarka służąca ludziom i silniejsza pozycja Europy na świecie.

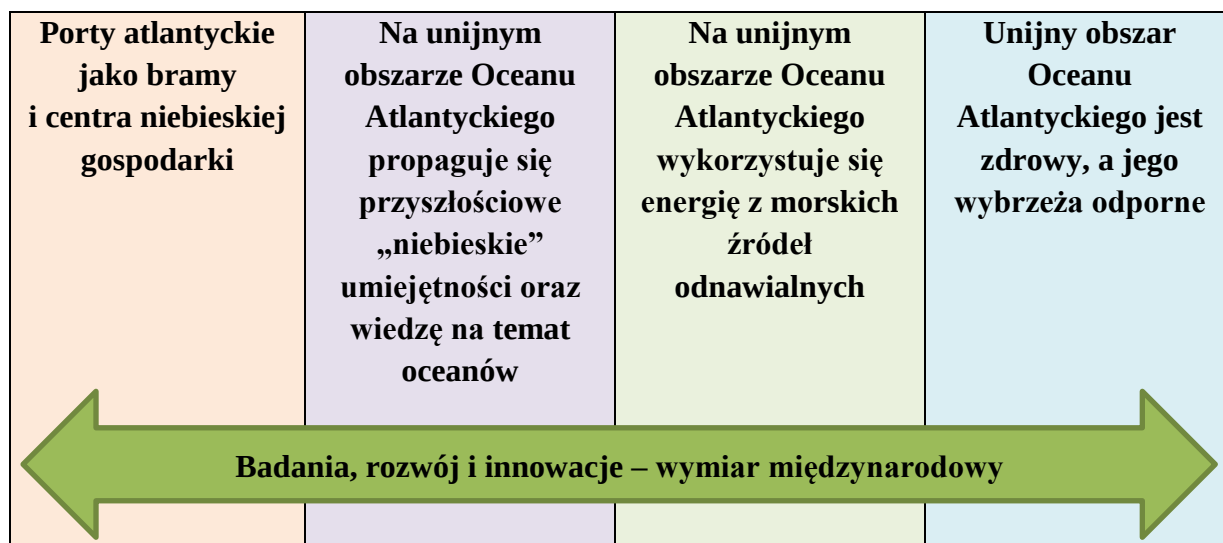
⁵ COM(2020) 380 final.

⁶ COM(2020) 381 final.

⁷ SWD(2018) 49 final, https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/sites/maritimeaffairs/files/swd-2018-49_en.pdf

⁸ W okresie od września do listopada 2018 r. Komisja Europejska zorganizowała cykl warsztatów skierowanych specjalnie do zainteresowanych stron na Gran Canarii (Hiszpania), we Viana do Castelo (Portugalia), w Dublinie (Irlandia), w Liverpoolu (Zjednoczone Królestwo) oraz w Bordeaux (Francja). Rezultaty warsztatów są dostępne pod adresem: <https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/en/node/4400>

W planie działania przewiduje się dążenie do osiągnięcia siedmiu celów w ramach czterech filarów tematycznych za pomocą konkretnych działań mobilizujących wszystkie istotne zainteresowane strony z rejonu Oceanu Atlantyckiego.

3. FILARY

Nowy plan działania obejmuje cztery filary, które reprezentują praktyczny sposób urzeczywistnienia wspólnej wizji. Są one integralnie ze sobą związane i z natury mają międzyregionalny charakter. Te cztery filary mają na celu sprostanie kluczowym wyzwaniom, wspieranie zrównoważonego niebieskiego wzrostu oraz przyczynienie się do poprawy współpracy terytorialnej i spójności na unijnym obszarze Oceanu Atlantyckiego. Działania w dziedzinie badań naukowych realizowane w ramach deklaracji z Galway⁹ i z Belém¹⁰ oraz w ramach sojuszu na rzecz badań nad Atlantykiem¹¹ dotyczą wszystkich filarów. Nadają one planowi działania wymiar międzynarodowy i wspierają jego realizację poprzez pogłębienie wiedzy na temat zmian, jakim podlega Ocean Atlantycki, i ich wpływu na społeczności nadbrzeżne oraz poprzez opracowanie innowacyjnych rozwiązań.

Filary są ukierunkowane na problemy, których jeden region przybrzeżny i jedno państwo nie mogą rozwiązać same lub w przypadku których bardziej skuteczne jest podejmowanie wspólnych działań i wyzwań ważnych w codziennym życiu ludzi mieszkających na obszarach przybrzeżnych.

Informacje zwrotne uzyskane w procesie konsultacji oraz w wyniku dyskusji z pięcioma państwami członkowskimi UE pomogły w identyfikacji szczegółowych, a jednocześnie powiązanych ze sobą i wzajemnie się uzupełniających **celów i działań**. Uzgodnione cele i działania nie są wyczerpujące.

W dokumencie roboczym służb Komisji towarzyszącym niniejszemu komunikatowi określono szczegółowo konkretne działania oraz odpowiadające im wytyczne dotyczące ich realizacji w ramach każdego z filarów.

⁹ W dniu 24 maja 2013 r. Unia Europejska, Kanada i Stany Zjednoczone podpisały umowę w sprawie współpracy w rejonie Oceanu Atlantyckiego. http://ec.europa.eu/research/iscp/pdf/galway_statement_atlantic_ocean_cooperation.pdf#view=fit&pagemode=none

¹⁰ W dniu 13 lipca 2017 r. Unia Europejska, Brazylia i Republika Południowej Afryki podpisały oświadczenie z Belém w sprawie współpracy atlantyckiej na rzecz badań i innowacji. http://ec.europa.eu/research/iscp/pdf/belem_statement_2017_en.pdf

¹¹ AORA obejmuje UE, Stany Zjednoczone i Kanadę. Dzięki temu sojuszowi obecnie w badania na obszarze Oceanu Atlantyckiego zaangażowanych jest około 25 projektów, w których uczestniczy ponad 500 międzynarodowych zespołów badawczych. <https://www.atlanticresource.org/aora>

FILAR I: PORTY JAKO BRAMY I OŚRODKI NIEBIESKIEJ GOSPODARKI

Turystyka przybrzeżna, akwakultura, przemysł stoczniowy oraz rozwijające się gałęzie przemysłu takie jak sektor energii z morskich źródeł odnawialnych koncentrują się na działalności portów lub są z nią ściśle powiązane. Porty mogą odegrać istotną rolę w zrównoważonym rozwoju tych sektorów oraz w przejściu na gospodarkę bezemisyjną. Aby wykorzystać tę szansę, należy ponownie przemyśleć rolę i potencjał atlantyckich portów. Jednocześnie należy także wzmocnić rolę operatorów portów jako katalizatorów „niebieskich” przedsiębiorstw. Z drugiej strony porty muszą ze sobą współpracować na rzecz uruchamiania środków finansowych na inteligentną infrastrukturę oraz lepszego planowania rozwoju potencjału, aby sprostać wyzwaniom związanym z rozwojem handlu.

Innowacje morskie mogą pomóc w obniżeniu emisyjności morskich źródeł emisji. Dostępne są na przykład technologie, dzięki którym obniża się ilość dwutlenku węgla produkowanego przez statki. Rozwiązania te obejmują technologie dotyczące skroplonego gazu ziemnego, produkcji wodoru, smarowania powietrznego i napędów wiatrowych oraz technologie wydechowe. Instalacja infrastruktury ładowania i tankowania paliw alternatywnych w portach i terminalach cargo, w tym dla zadokowanych statków, przyczyniłaby się do znaczącej poprawy jakości powietrza w obszarach przybrzeżnych.

Aby spełnić określone powyżej potrzeby, filar ten obejmuje **dwa szczegółowe cele** oraz zestaw konkretnych działań.

Cel 1: Porty jako bramy dla handlu w obrębie Atlantyku

Działania
▶ Rozwój autostrad morskich TEN-T na Atlantyku ▶ Utworzenie do 2025 r. sieci zielonych portów ▶ Promowanie połączeń żeglugi morskiej bliskiego zasięgu na obszarze Oceanu Atlantyckiego w celu lepszego włączenia Irlandii ▶ Zainicjowanie strategii na rzecz Atlantyku dotyczącej skroplonego gazu ziemnego ▶ Opracowanie programów zachęt ekologicznych na rzecz modernizacji infrastruktury portowej ▶ Wspólne opracowywanie planów gospodarki odpadami i przeładunku dla portów w obszarze Oceanu Atlantyckiego

Cel 2: Porty jako katalizatory działalności gospodarczej

Działania
▶ Opracowanie „niebieskiego” systemu przyspieszenia dla portów w obszarze Oceanu Atlantyckiego w celu zwiększenia zdolności innowacyjnych przedsiębiorstw ▶ Wymiana najlepszych praktyk i pomysłów oraz wspólne rozwiązywanie problemów ▶ Rozszerzenie gromadzenia danych poza tradycyjne dane (logistyczne) ▶ Usprawnienie komunikacji i zwiększenie dostępności danych dotyczących

FILAR II: PRZYSZŁOŚCIOWE „NIEBIESKIE” UMIEJĘTNOŚCI ORAZ WIEDZA NA TEMAT OCEANÓW

Posiadanie odpowiedniego zestawu umiejętności ma kluczowe znaczenie dla wykorzystania innowacji i szybkiego wdrożenia „niebieskich” technologii. Specjalna oferta „niebieskiego” kształcenia i szkoleń oparta na systemie informacji gospodarczych może przyciągnąć do niebieskiej gospodarki młode talenty, stymulować produktywność i zwiększyć konkurencyjność unijnego obszaru Oceanu Atlantyckiego.

Mimo że na poziomie lokalnym i regionalnym już działają wyspecjalizowane klastry, skuteczna współpraca w obrębie basenu morskiego może ułatwić transgraniczny przepływ wykwalifikowanych pracowników w odpowiedzi na zmieniający się popyt na rynku pracy. Kolejnym ważnym obszarem jest wiedza na temat oceanów. Obywatele posiadający wiedzę na temat oceanów mogą „dostosować swoje codzienne zachowania, aby podejmować świadome i odpowiedzialne decyzje, które będą wspierać zarządzanie oceanami w ramach podejścia nastawionego na współtworzenie”¹².

Aby spełnić określone powyżej potrzeby, filar ten obejmuje **dwa szczegółowe cele** oraz zestaw konkretnych działań.

Cel 3: Edukacja o wysokiej jakości, szkolenie i uczenie się przez całe życie

Działania
▶ Identyfikacja niedoborów „niebieskich” umiejętności na unijnym obszarze Oceanu Atlantyckiego ▶ Harmonizacja gromadzenia danych w obszarze „niebieskich” karier ▶ Utworzenie systemu gromadzenia informacji gospodarczych oraz promowanie centrów łączności w celu usprawnienia współpracy między przedsiębiorstwami a organizatorami szkoleń ▶ Identyfikacja najlepszych praktyk w zakresie dopasowywania pracodawców i osób poszukujących pracy poprzez wzajemne uczenie się, które to praktyki będą służyć jako źródło inspiracji ▶ Wykorzystanie istniejących platform informacyjnych dotyczących możliwości zatrudnienia oraz ich potencjału „niebieskich” miejsc pracy

Cel 4: Wiedza na temat oceanów

Działania
▶ Uruchomienie pilotażowego programu w zakresie wiedzy na temat Oceanu Atlantyckiego ▶ Utworzenie do 2025 r. 25 atlantyckich „niebieskich” szkół ▶ Wdrażanie komponentu dotyczącego wiedzy na temat oceanów

¹² Jak określono w transatlantyckiej strategii wdrażania opracowanej przez morską grupę roboczą ds. wiedzy na temat oceanów w ramach sojuszu na rzecz badań nad Atlantykiem przy wsparciu programu „Horyzont 2020”.

(rozpowszechnianie) w ramach odpowiednich projektów

- ▶ Wykorzystanie Transatlantyckiego Forum Młodzieży
- ▶ Zaangażowanie obywateli w działania dotyczące oceanu na unijnym obszarze Oceanu Atlantyckiego
- ▶ Zaangażowanie obywateli w działania organizowane w ramach Europejskiego Dnia Morza, Światowego Dnia Oceanów oraz w ramach przyszłej platformy EU4Ocean

FILAR III: ENERGIA Z MORSKICH ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH

W Europejskim Zielonym Ładzie kładzie się nacisk na istotną rolę produkcji energii wiatrowej na obszarach morskich w przechodzeniu na gospodarkę neutralną dla klimatu. Podkreśla się w nim konieczność bardziej zrównoważonego gospodarowania obszarami morskimi w celu wykorzystania potencjału morskiej energii wiatrowej. Będzie to wymagało korzystania z osiągnięć regionalnej współpracy, którą aktywnie promuje się w ramach strategii morskiej na rzecz obszaru Oceanu Atlantyckiego oraz planu działania jej dotyczącego. W tej perspektywie Komisja przedstawi strategię dotyczącą rozwoju energii z morskich źródeł odnawialnych w UE w czwartym kwartale 2020 r. Strategia ta powinna opierać się m.in. na planie działania na rzecz Oceanu Atlantyckiego 2.0.

Unijny obszar Oceanu Atlantyckiego jest liderem oraz polem badawczym rozwoju nowych morskich odnawialnych źródeł energii¹³, zwłaszcza energii oceanicznej i technologii pływających elektrowni wiatrowych. W celu osiągnięcia kolejnego etapu rozwoju, mianowicie dojrzałości komercyjnej udanych prototypów, najważniejsze jest utrzymanie wiodącej pozycji technologicznej, zatrzymanie talentów oraz zapewnianie czystej energii po przystępnej cenie przy jednoczesnym uwzględnieniu potencjalnych skutków dla środowiska morskiego oraz sposobu ich łagodzenia.

Kraje uczestniczące w strategii morskiej na rzecz obszaru Oceanu Atlantyckiego rozwinęły silną współpracę w dziedzinie planowania przestrzennego obszarów morskich.

Filar ten stanowi odpowiedź na kilka powiązanych ze sobą wyzwań, których celem jest zwiększenie dostępu do środków finansowych, uzyskanie niezbędnego wsparcia politycznego oraz akceptacji publicznej, ułatwienie wymiany wiedzy oraz wykorzystanie najlepszych praktyk w całym regionie.

Aby spełnić określone powyżej potrzeby, filar ten obejmuje **jeden szczegółowy cel** oraz zestaw konkretnych działań.

Cel 5: Promowanie neutralności emisyjnej dzięki energii z morskich źródeł odnawialnych

Działania

- ▶ Wyznaczenie konkretnych celów związanych z wdrożeniem rozwiązań opartych na energii z morskich źródeł odnawialnych w regionach Oceanu Atlantyckiego z uwzględnieniem ich wpływu na środowisko
- ▶ Określenie najlepszych miejsc do budowy elektrowni zasilanych energią z morskich źródeł odnawialnych (w tym morskich farm wiatrowych) oraz przyległych portów na Oceanie Atlantyckim, uwzględniając potencjalne skutki dla środowiska morskiego
- ▶ Wdrożenie zachęt w celu budowy innowacyjnych instalacji wytwarzających energię odnawialną
- ▶ Łączenie różnych inicjatyw z zakresu energii z morskich źródeł odnawialnych,

¹³ Energia z morskich źródeł odnawialnych obejmuje morską energię wiatrową (wykorzystywaną w przypadku instalacji zamocowanych do dna, pływających) oraz energię oceaniczną (energię fal i energie pływów).

obejmujących unijny obszar Oceanu Atlantyckiego, na podstawie filozofii przedstawionej w europejskim strategicznym planie w dziedzinie technologii energetycznych (plan EPSTE) i dążenie do osiągnięcia celów określonych we wspomnianym planie

- ▶ Rozwijanie świadomości publicznej w zakresie energii z morskich źródeł odnawialnych w obszarze Oceanu Atlantyckiego za pomocą odpowiednich narzędzi komunikacji
- ▶ Zacieśnianie współpracy w ramach europejskiej społeczności energii oceanicznej
- ▶ Opracowanie szczegółowych ram dotyczących energii oceanicznej dla wysp UE na Oceanie Atlantyckim

FILAR IV: ZDROWY OCEAN I ODPORNE WYBRZEŻA

Wybrzeże Atlantyku w UE jest obszarem szczególnie narażonym ze względu na dużą intensywność działalności człowieka na tym obszarze. Intensywne burze, powodzie oraz erozja także mają szkodliwy wpływ na dużą część wybrzeża i prawdopodobnie nasilą się na skutek zmiany klimatu. Zarówno w sprawozdaniu w sprawie oceanów i kriosfery w zmieniającym się klimacie¹⁴ opracowanym przez Międzyrządowy Zespół ds. Zmian Klimatu ONZ¹⁵, jak i w rocznym sprawozdaniu w sprawie stanu oceanów¹⁶ opracowanym w ramach programu obserwacji ziemi Copernicus¹⁷ przewiduje się, że poziom mórz w dalszym ciągu będzie się szybko podnosił i wzrośnie liczba ekstremalnych zjawisk pogodowych (morskie fale upałów, nagony sztormowe).

Aby chronić siedliska przybrzeżne i różnorodność biologiczną, a także szczególnie narażoną infrastrukturę i działalność gospodarczą, konieczne są zarządzanie ryzykiem klimatycznym oraz środki dostosowawcze. Siedliska morskie i przybrzeżne należy chronić i waloryzować, zwłaszcza w celu rozwoju nowych form turystyki morskiej i przybrzeżnej. W tym szczególnym sektorze gospodarki zasadami przewodnimi powinny być gospodarka o obiegu zamkniętym, strategia „zero zanieczyszczeń”, efektywność energetyczna i ochrona różnorodności biologicznej, co pozwoli na wypracowanie bardziej zrównoważonych praktyk, które będą korzystne dla lokalnego rozwoju i zatrudnienia przez cały rok.

Chociaż w ciągu ostatnich dziesięcioleci żegluga stała się bezpieczniejsza, zanieczyszczenie morza wynikające z zamierzonych i przypadkowych wycieków ropy naftowej oraz innych szkodliwych substancji wciąż stanowi ogromne zagrożenie. Skuteczne zarządzanie ryzykiem związanym z wyciekami i ich skutkami wymaga międzysektorowej współpracy oraz pracy na poziomie regionów.

Kolejnym poważnym problemem jest zanieczyszczenie morza, zwłaszcza tworzywami sztucznymi. Materiały cenne z punktu widzenia recyklingu zanieczyszczają plaże Atlantyku i niszczą środowisko. Zbieranie tych materiałów i ich ponowne wprowadzanie do gospodarki przyczyniłoby się do rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym. Regiony przybrzeżne oraz ich mieszkańcy mogą wypracować mechanizmy reagowania na problem odpadów morskich w obszarze Oceanu Atlantyckiego poprzez system skoordynowanych działań, uzupełniając

¹⁴ <https://www.ipcc.ch/srocc/home/>

¹⁵ Międzyrządowemu Zespołowi ds. Zmian Klimatu ONZ zlecono dokonanie oceny naukowych dowodów stwierdzających zmianę klimatu.

¹⁶ <http://marine.copernicus.eu/2nd-ocean-state-report-available/>, <http://marine.copernicus.eu/3rd-ocean-state-report-now-available/>

¹⁷ www.copernicus.eu

bieżące inicjatywy w ramach Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru północno-wschodniego Atlantyku (OSPAR)¹⁸, unijnej dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej¹⁹ oraz unijnej strategii w dziedzinie tworzyw sztucznych²⁰. Badania naukowe pokazują, że narażenie na podwodny hałas może mieć wieloraki negatywny wpływ na zwierzęta morskie, powodując zmiany w zachowaniu zwierząt, a nawet ich śmierć. Misja „zdrowe oceany, morza, wody przybrzeżne i śródlądowe” w ramach Europejskiego Zielonego Ładu będzie szczególnie istotna w celu zachowania i przywrócenia zdrowia Oceanu Atlantyckiego oraz zapewnienia odporności wybrzeży.

Aby spełnić określone powyżej potrzeby, filar ten obejmuje **dwa szczegółowe cele** oraz zestaw konkretnych działań.

Cel 6: Większa odporność wybrzeży

Działania

- ▶ Zaprezentowanie kompleksowego systemu ostrzegania i pomiarów dotyczącego nasilających się sztormów i powodzi z powodu zmiany klimatu
- ▶ Rozwijanie synergii między istniejącą unijną infrastrukturą obserwacji i ochrony wybrzeży oraz infrastrukturą ostrzegania i monitorowania, a także rozwijanie obserwatoriów oceanu znajdujących się na miejscu
- ▶ Rozwijanie przestrzeni badań i obszarów pilotażowych w celu badania metod ochrony wybrzeża oraz propagowania rozwiązań opartych na zasobach przyrody
- ▶ Promowanie zrównoważonych praktyk w turystyce przybrzeżnej i morskiej
- ▶ Sporządzenie wykazu krajowych i regionalnych strategii i środków przystosowania się do zmiany klimatu w strefach przybrzeżnych powiązanych z ocenami ryzyka i planami zarządzania ryzykiem; wymiana najlepszych praktyk
- ▶ Stworzenie kampanii informacyjnych dla społeczności nadbrzeżnych w obszarze Oceanu Atlantyckiego
- ▶ Kształcenie osób młodych oraz społeczności nadbrzeżnych w zakresie zmian zachodzących na wybrzeżu oraz sposobów przystosowania się do podnoszenia się poziomu morza
- ▶ Wymiana najlepszych praktyk w zakresie stosowania planowania przestrzennego obszarów morskich do celów przystosowania wybrzeża, odporności i mających zastosowanie ocen oddziaływania na środowisko (ocena oddziaływania na środowisko²¹, strategiczna ocena oddziaływania na środowisko²², odpowiednia ocena²³)

¹⁸ Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru północno-wschodniego Atlantyku (konwencja OSPAR) została otwarta do podpisu podczas spotkania ministerialnego Komisji z Oslo i z Paryża w Paryżu dnia 22 września 1992 r. Została przyjęta wraz z deklaracją końcową oraz planem działania. Stronami konwencji OSPAR jest pięć państw członkowskich UE uczestniczących w strategii na rzecz Atlantyku.

¹⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32008L0056>

²⁰ COM(2018) 28

²¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko, Dz.U. L 26 z 28.1.2012, s. 1, zmieniona dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/52/UE z dnia 16 kwietnia 2014 r., Dz.U. L 124 z 25.4.2014, s. 1.

- ▶ Mapowanie przybrzeżnych terenów podmokłych w celu ich ochrony oraz monitorowanie ich roli jako pochłaniaczy dwutlenku węgla

Cel 7: Walka z zanieczyszczeniem morza

Działania

- ▶ Opracowanie projektu pilotażowego obszarów przybrzeżnych wolnych od odpadów
- ▶ Korzystanie z dostępnych narzędzi w celu identyfikacji znaczących źródeł odpadów morskich, sposobów dostawiania się tych odpadów do morza i obszarów o wysokim zanieczyszczeniu odpadami morskimi oraz przypadkowego i zamierzonego zanieczyszczania
- ▶ Propagowanie działań biznesowych opierających się na gospodarce o obiegu zamkniętym, rozwijanie zachęt i systemów certyfikacji środowiskowej
- ▶ Uruchamianie wspólnych działań mających na celu zwiększenie świadomości problemu wśród społeczeństwa, np. dni plaży, podczas których mieszkańcy spotykają się w celu sprzątania plaży
- ▶ Promowanie działań dotyczących połowu odpadów w celu zachęcenia wszystkich rybaków do zabierania na łód odpadów, które złapią w sieci podczas zwykłych operacji połowowych
- ▶ Zaangażowanie na podstawie konwencji OSPAR we wdrażanie wspólnych działań w ramach regionalnego planu działania dotyczącego odpadów morskich
- ▶ Promowanie skoordynowanego i skutecznego wdrażania działań mających na celu rozwiązanie problemu odpadów morskich oraz podwodnego hałasu, wymaganych od państw członkowskich UE na podstawie dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej
- ▶ Wspieranie prac prowadzonych na podstawie Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności oraz na podstawie umowy z Bonn i umowy lizbońskiej, mających na celu skuteczne zapobieganie zamierzonemu i przypadkowemu zanieczyszczaniu oraz przygotowanie i reagowanie na takie zanieczyszczanie
- ▶ Promowanie współpracy między sektorami w celu skoordynowanego reagowania na morzu i na wybrzeżu

²² Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, Dz.U. L 197 z 21.7.2001, s. 30.

²³ Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, Dz.U. L 206 z 22.07.1992, zmieniona dyrektywą Rady 97/62/WE z dnia 27 października 1997 r., Dz.U. L 305 z 8.11.1997, s. 42, rozporządzenie (WE) nr 1882/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 września 2003 r., Dz.U. L 284 z 31.10.2003, s. 1, dyrektywa Rady 2006/105/WE z dnia 20 listopada 2006 r., Dz.U. L 363 z 20.12.2006, s. 368, dyrektywa Rady 2013/17/UE z dnia 13 maja 2013 r., Dz.U. L 158 z 10.6.2013, s. 193.

4. ZARZĄDZANIE PLANEM DZIAŁANIA

4.1. KOORDYNACJA

Za **koordynację polityczną** odpowiadają wyznaczeni ministrowie uczestniczących państw odpowiedzialni za gospodarkę morską. Państwa członkowskie określają ogólne wytyczne polityczne (obejmujące geografię strategii na rzecz Atlantyku), dokonują oceny postępów w ich realizacji oraz przyjmują odpowiedzialność za przedmiotową inicjatywę. Mogą również podjąć – w porozumieniu z Komisją Europejską – decyzję o rozszerzeniu członkostwa w strategii na rzecz Atlantyku o każde zainteresowane państwo.

Koordynację operacyjną zapewnia komitet ds. strategii na rzecz Atlantyku, który w ramach swoich funkcji pełni rolę organu decyzyjnego (wykonawczego) w sprawie planu działania oraz zapewnia odpowiedni udział przedstawicieli regionów przybrzeżnych (zgodnie z odpowiednimi ramami konstytucyjnymi państw członkowskich UE). Przedstawiciele odpowiednich organów zapewniających finansowanie i fundusze oraz innych organów mogą być w poszczególnych przypadkach zapraszani do udziału w roli obserwatorów (np. na podstawie porządku obrad posiedzenia). Komisja Europejska jest stałym członkiem tego komitetu.

Dokładne sposoby działania, rola oraz regulamin postępowania organów zarządzających zostaną określone w ramach specjalnych uzgodnień roboczych.

4.2. WDRAŻANIE I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Niniejszy plan działania stanowi zaproszenie dla regionów przybrzeżnych, sektora prywatnego, badaczy, krajowych organów publicznych i innych podmiotów do rozpoczęcia opracowywania projektów, które będą odpowiadać wyznaczonym celom. Istniejące oraz nowe partnerstwa na unijnym obszarze Oceanu Atlantyckiego powinny prowadzić wymianę wiedzy oraz innowacji w ramach planu działania.

Aby umożliwić skuteczną realizację planu działania, należy spełnić szereg istotnych warunków, a na wczesnym etapie należy podjąć jasne decyzje. Wspomniane warunki są następujące:

- państwa członkowskie muszą poprzeć zmieniony plan działania, zanim będzie on mógł zostać zrealizowany; kraje uczestniczące muszą uznać, że priorytety w ramach planu działania obowiązują we wszystkich dziedzinach polityki, oraz na poziomie ministerstw i na wszystkich pozostałych szczeblach zarządzania; określają one priorytety, biorą za nie odpowiedzialność, dostosowują polityki i fundusze na szczeblu krajowym i regionalnym oraz zachęcają do udziału władz regionalnych i prywatnych inwestorów na podstawie istniejących mechanizmów i ram, a także zapewniają odpowiednie środki i zasoby stosownie do możliwości danego kraju;
- komitet ds. strategii na rzecz Atlantyku okresowo dokonuje przeglądu i aktualizacji (tj. określa i aktualizuje obszary priorytetowe) planu działania i proponuje/zatwierdza sztandarowe działania oraz może objąć swoim patronatem pewne projekty;
- Komisja Europejska promuje strategiczne podejście na szczeblu unijnym, w tym koordynację z istniejącymi inicjatywami i instrumentami UE oraz, w możliwym

zakresie, dostosowanie finansowania do tych inicjatyw i instrumentów²⁴, które są istotne dla poszczególnych filarów i uzgodnionych działań;

- w stosownych przypadkach rządy monitorują krajowe postępy na szczeblu krajowym i dokonują ich oceny, w tym przy wsparciu atlantyckiego mechanizmu pomocy, oraz zapewniają wskazówki dotyczące wdrażania;
- konieczne jest zaangażowanie najważniejszych zainteresowanych stron, w tym władz krajowych, regionalnych i lokalnych, podmiotów gospodarczych i społecznych, obywateli, środowiska akademickiego i organizacji pozarządowych; zaangażowanie to będzie promowane podczas wydarzeń publicznych (na przykład coroczne fora, wydarzenia między przedsiębiorcami i wydarzenia dla inwestorów służące pozyskaniu szybkich inwestycji);
- komitet ds. strategii na rzecz Atlantyku będzie wykorzystywał okresowe śledzenie postępów w realizacji na potrzeby sprawozdawczości na szczeblu politycznym oraz będzie odpowiadał za zapewnienie realizacji planu działania;
- specjalny mechanizm pomocy zapewni wsparcie z góry dla państw członkowskich UE oraz pomoże w realizacji celów w ramach każdego filaru; wsparcie powinno również obejmować zaangażowanie i pomoc w zawieraniu partnerstw między zainteresowanymi stronami oraz gromadzenie danych niezbędnych do ustalenia wartości referencyjnych, monitorowania i zdawania sprawozdań z postępów, a także utrzymania centrum danych morskich dotyczących Atlantyku²⁵;
- za informowanie na temat planu działania na rzecz Oceanu Atlantyckiego oraz nadrzędnej strategii morskiej na rzecz obszaru Oceanu Atlantyckiego odpowiadają wspólnie UE i jej państwa członkowskie na wszystkich szczeblach – krajowym, regionalnym i lokalnym; dzięki mechanizmowi pomocy rozwinię się spójne i skoordynowane podejście do informowania na unijnym obszarze Oceanu Atlantyckiego.

Z pomocą specjalnych ram monitorowania i oceny będzie możliwe śledzenie postępów w realizacji planu; ramy te pomogą także w ocenie zakresu, w jakim plan działania umożliwia osiągnięcie określonych w nim celów. Dzięki результатам tego ciągłego przeglądu możliwe będzie dokonywanie ewentualnych zmian w planie działania w przyszłości.

4.3. URUCHAMIANIE ŚRODKÓW ORAZ FINANSOWANIE

W budżecie UE nie przydzielono żadnych środków na realizację planu działania na rzecz Oceanu Atlantyckiego. Realizacja planu będzie zależała głównie od możliwych do uruchomienia unijnych i krajowych środków i instrumentów finansowania odpowiadających celom i działaniom. Czas realizacji planu działania ma inspirować instytucje zarządzające z państw członkowskich UE i regionów przybrzeżnych, kiedy będą opracowywać swoje umowy i programy partnerstwa, których zakończenie planuje się przed końcem 2020 r.

W perspektywie kolejnego okresu programowania (2021–2027) w komunikacie analizuje się, jakie finansowanie jest potrzebne w celu zapewnienia udanej realizacji zidentyfikowanych działań. Będzie ono obejmowało połączenie inwestycji publicznych z budżetów krajowych oraz z budżetu UE, a także ze środków prywatnych.

²⁴ Z zastrzeżeniem oraz bez uszczerbku dla oceny procedur i kryteriów ewaluacji odnośnych środków, programów i projektów.

²⁵ <https://maritime.easme-web.eu/>

Państwa członkowskie UE oraz ich regiony przybrzeżne mogą korzystać z:

- europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych (funduszy ESI), w szczególności z:
 - Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (EFMR), oraz
 - Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), w tym programów w ramach Europejskiej współpracy terytorialnej,
- programów badawczych „Horyzont 2020” i „Horyzont Europa”,
- programu COSME na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw,
- instrumentu „Łącząc Europę” na potrzeby infrastruktury,
- programu Erasmus+ na rzecz kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu,
- programu LIFE na rzecz środowiska i klimatu,
- Programu wspierania reform, na wniosek o wsparcie finansowe i techniczne,
- Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności do celów zapobiegania zagrożeniom transgranicznym i gotowości na nie oraz na potrzeby zanieczyszczenia morza na morzu oraz na wybrzeżu.

Programy współpracy terytorialnej, w szczególności program Interreg dotyczący obszaru Oceanu Atlantyckiego („Interreg Atlantic Area”), ułatwiają współpracę międzynarodową, która jest celem planu działania.

Celem UE jest zapewnienie wysokiego odsetka wsparcia za pośrednictwem instrumentów finansowych. W latach 2013–2017 Europejski Bank Inwestycyjny zapewnił prawie 3 mld EUR w kredytach na projekty dotyczące łączności i ekologicznych technologii na unijnym obszarze Oceanu Atlantyckiego, stając się drugim co do wielkości dostawcą finansowania zaraz po Europejskim Funduszu Rozwoju Regionalnego. Swoją wkład miał również Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych, który udzielił gwarancji zmniejszających ryzyko dla publicznych i prywatnych inwestorów. Wspomniane kredyty i gwarancje zostały połączone z dotacjami w ramach unijnych programów. W ramach platformy BlueInvest, którą uruchomiono we wrześniu 2019 r., zapewnia się małym i średnim przedsiębiorstwom pomoc w zakresie dostępu do finansowania. Pomoc ta umożliwia im wprowadzanie do obrotu nowych produktów lub usług dzięki coachingowi z zakresu gotowości biznesowej oraz otrzymanie dotacji na działania takie jak dalszy rozwój lub prezentacje. We wniosku Komisji dotyczącym instrumentu następczego w stosunku do Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych na lata 2021–2027, Programu InvestEU, kładzie się większy nacisk na osiągnięcie celów UE takich jak obniżenie emisyjności lub gospodarka o obiegu zamkniętym.

5. SZERSZE POWIĄZANIA I BREXIT

Wdrożenie planu działania nie wymaga zmian w przepisach UE. Celem planu działania jest wzmocnienie unijnych polityk istotnych dla unijnego obszaru Oceanu Atlantyckiego oraz zwiększenie synergii między nimi w celu wspierania zrównoważonej, odpornej i konkurencyjnej „niebieskiej” gospodarki na unijnym obszarze Oceanu Atlantyckiego. Obejmuje to w szczególności unijne polityki i programy dotyczące portów i łączności²⁶,

²⁶ Ramy w zakresie świadczenia usług portowych oraz wspólne zasady dotyczące przejrzystości finansowej portów: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32017R0352>

energii ze źródeł odnawialnych²⁷, kształcenia oraz umiejętności, w szczególności działań określonych w programie na rzecz umiejętności²⁸, łagodzenia i przystosowania się do zmiany klimatu²⁹, środowiska³⁰ oraz badań naukowych i innowacji³¹.

Aby rozszerzyć bazę wsparcia dla planu działania, należy nawiązać współpracę ze znanymi sieciami w celu zaangażowania się w wyspecjalizowane grupy zainteresowanych stron, takie jak Europejska Sieć Przedsiębiorczości³², sieć FARNET³³, regionalne i lokalne klastry. Przewiduje się szukanie synergii z innymi międzyrządowymi organami, takimi jak Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru północno-wschodniego Atlantyku³⁴ oraz sojusz na rzecz badań nad Atlantykiem³⁵, których zasięg i zakres są podobne do zasięgu i zakresu planu działania.

Od dnia 1 lutego 2020 r. Zjednoczone Królestwo nie jest już członkiem Unii Europejskiej. Warunki uczestnictwa Zjednoczonego Królestwa w planie działania na rzecz Oceanu Atlantycznego będą zależeć od statusu Zjednoczonego Królestwa jako państwa trzeciego.

6. WNIOSEK

Komisja zwraca się do Parlamentu Europejskiego i Rady o zatwierdzenie planu działania oraz kierunków określonych w niniejszym komunikacie. Ponadto Komisja zwraca się do Komitetu Regionów i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego o przedstawienie opinii w sprawie niniejszej inicjatywy.

²⁷ Zmieniona dyrektywa w sprawie odnawialnych źródeł energii:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2018.328.01.0082.01.ENG&toc=OJ:L:2018:328:TOC

²⁸ Nowy europejski program na rzecz umiejętności: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0381&from=EN>

²⁹ Europejski Zielony Ład: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?qid=1576150542719&uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN>

³⁰ Dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej, ocena oddziaływania na środowisko, strategiczna ocena oddziaływania na środowisko oraz odpowiednia ocena dotycząca morskiej energii wiatrowej.

³¹ https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/research-area/oceans-and-seas_en

³² <https://een.ec.europa.eu/>

³³ https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/cms/farnet2/node_en

³⁴ <https://www.ospar.org/convention>

³⁵ <https://www.atlanticresource.org/aora/site-area/background/whoweare>